

POSTANOWIENIE

Dnia 16 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa A. J.
przeciwko S. S.A. z siedzibą w W.
o ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 października 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 11 czerwca 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) nie obciąża powódki kosztami postępowania kasacyjnego na rzecz pozwanej;**
- 3) przyznaje adw. Ł.R. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 3600 (trzy tysiące sześćset) zł powiększoną o należny podatek od towarów i usług z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 czerwca 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 15 listopada 2018 r., oddalającego jej powództwo u ustalenie nieważności umowy kredytu zawartej przez nią z pozwanym w dniu 29 lutego 2008 r. w W. .

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, powódka wskazała przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Jej zdaniem, o oczywistej zasadności skargi świadczy oddalenie zgłoszonego w apelacji wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z prywatnej opinii pisemnej, sporządzonej jako opinia łączona specjalisty psychiatry oraz specjalisty psychologa w oparciu o błędną wykładnię art. 381 k.p.c., tj. ze względu na uznanie, że był to wniosek spóźniony, gdyż powódka mogła go złożyć już w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Tymczasem nawet jeżeli powołanie tego dowodu było wówczas technicznie możliwe, nie był to - w ocenie skarżącej - dowód spóźniony, gdyż potrzeba jego powołania wynikła później, co Sąd odwoławczy powinien dostrzec, biorąc pod uwagę dotychczasowy przebieg postępowania i okoliczności niniejszej sprawy. Zwłaszcza, jeżeli uznał, że powódka w żaden sposób nie dowiodła wniosków przeciwnych do tych, które wynikają ze sporządzonej opinii biegłej psychiatry. Należało zatem uwzględnić, że dopiero w dniu 15 listopada 2018 r. - a więc na posiedzeniu kończącym przewód sądowy - Sąd Okręgowy oddalił wniosek dowodowy powódki o dopuszczenie dowodu z opinii łącznej wydanej przez psychologa, psychiatrę i neurologa na okoliczności wskazane w piśmie procesowym z dnia 2 października 2018 r. Oznacza to, że skarżąca nie miała obiektywnej możliwości, aby zlecić sporządzenie rzeczonyj prywatnej opinii łączonej i uprzednio poddać się wszelkim niezbędnym badaniom. Wcześniej zaś na bieżąco odnosiła się do opinii biegłej psychiatry, wskazując na jej istotne uchybienia, i już w następstwie sporządzenia pierwszej opinii pisemnej składała wniosek o powołanie zespołu biegłych i wydania przezeń opinii łącznej, oddalony dopiero tuż przed zamknięciem przewodu sądowego w pierwszej instancji i rozstrzygnięciem co do istoty sprawy. Nie miała podstaw, by zakładać, że jej zastrzeżenia nie zostaną uwzględnione w całości, zwłaszcza iż w toku postępowania pierwszoinstancyjnego Sąd Okręgowy dopuścił dowód z ustnej opinii uzupełniającej, w związku z czym powódka nie podejmowała nadzwyczajnych środków dowodowych w tym zakresie. Zdaniem skarżącej, należy też uwzględnić, że w toku niniejszego postępowania była ona zwolniona od kosztów sądowych z powodu trudnej sytuacji materialnej i życiowej, a więc nie można zakładać,

iż miała swobodną możliwość zasięgnięcia opinii prywatnej i poniesienia wszelkich związanych z tym kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jeżeli zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2015 r., III CSK 198/15, nie publ., z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, nie publ., z dnia 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, nie publ., z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, nie publ., z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, nie publ., z dnia 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, nie publ., z dnia 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, nie publ., z dnia 5 października 2018 r., V CSK 168/18, nie publ.).

Skarżąca nie wykazała, by wyrok Sądu Apelacyjnego był dotknięty tego rodzaju nieprawidłowościami.

Jego stanowisko co do tego, że tzw. prywatna opinia biegłego (tj. przedstawione przez stronę pisemne stanowisko osoby będącej ekspertem w konkretnej dziedzinie wiedzy, podpisane przez tę osobę) stanowi wyłącznie element przytoczeń faktycznych i prawnych strony i tym samym nie stanowi dowodu w zakresie wiadomości specjalnych (art. 278 k.p.c.) jest w pełni zasadne (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2019 r., II CSK 352/18, nie publ.). Skorzystaniu z wiedzy specjalnej służy dowód z opinii biegłego, którego ocena - podobnie jak ocena innych środków dowodowych - należy zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. do sądu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2020 r., I CSK 411/19, nie publ. i tam powoływane orzecznictwo) i co do zasady nie może być kwestionowana w postępowaniu kasacyjnym (por. art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 3 k.p.c.). Jeżeli sąd uznaje opinię biegłego za dostatecznie wiarygodną, dokonuje ustaleń z jej wykorzystaniem, a konsekwencje niewykazania określonych faktów obciążają wtedy stronę, na której spoczywa ciężar dowodu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2018 r., I CSK 689/17, nie publ.). W judykaturze wyjaśniono przy tym, że nie w każdym przypadku ustalenia okoliczności istotnych z punktu widzenia art. 82 k.c. konieczne jest przeprowadzenie - obok dowodu z opinii biegłego psychiatry - dowodu z opinii biegłego psychologa (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 września 2016 r., IV CSK 702/15, nie publ. oraz z dnia 25 stycznia 2018 r., IV CSK 221/17, OSNC 2019, nr 3, poz. 29).

Z art. 6 § 2 oraz związanych z nim art. 207 § 6 i art. 217 § 2 k.p.c. - odnoszących się na równi do twierdzeń faktycznych i dowodów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2018 r., II CSK 462/17, OSNC-ZD 2018, z. C, poz. 48) - wynika, że co do zasady wszelkie dostępne twierdzenia o faktach i dowody uzasadniające tezę powódki o zaistnieniu przesłanek określonych w art. 82 k.c. powinny być przez nią przytoczone przed Sądem pierwszej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2018 r., I CSK 689/17), a ich przedstawienie dopiero w postępowaniu apelacyjnym nie usprawiedliwia okoliczność, iż strona przypuszczała, że do wykazania spornej okoliczności wystarczą inne zgłoszone

dowody albo spodziewała się korzystnej dla siebie ich oceny (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 1997 r., II CKN 446/97, OSNC 1998, nr 4, poz. 67, z dnia 27 listopada 1998 r., III CKN 52/98, nie publ., z dnia 30 września 2009 r., V CSK 250/09, nie publ., z dnia 15 czerwca 2012 r., II CSK 217/11, OSNC 2013, nr 2, poz. 27 i z dnia 14 stycznia 2016 r., IV CSK 289/15, nie publ.). Odmiennej oceny w tym względzie nie uzasadniają podnoszone w skardze kasacyjnej niedostatki majątkowe powódki, zwłaszcza że opinia prywatna została ostatecznie sporządzona.

Wywody skarżącej co do braku obiektywnej możliwości skorzystania z opinii prywatnej specjalistów (tj. w istocie przytoczenia wynikających z niej twierdzeń faktycznych) są ponadto nieścisłe. Pomijają bowiem, że oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z łącznej opinii biegłego psychiatry i psychologa miało miejsce już na rozprawie w dniu 20 września 2018 r., na której sąd wyznaczył pełnomocnikowi powódki 14 dni na przedstawienie zarzutów do ustnej opinii biegłej złożonej na tej rozprawie (k. 598), natomiast opinia prywatna jest datowana na 9 grudnia 2018 r. Wniosek zaś dowodowy oddalony na rozprawie w dniu 15 listopada 2018 r. był częściowo zbieżny z wcześniej negatywnie rozpoznany.

Z tych względów, na podstawie art. 398² § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. Uznając, że ustalone w sprawie okoliczności faktyczne wskazywały na wystąpienie szczególnie uzasadnionego wypadku, na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania powódki kosztami postępowania kasacyjnego poniesionymi przez pozwanego.